

בלבביפדיה עבודת השם – תמצית השיעור – בשם 30:04

ד' מדריגות הבשמים

נאמר שהוא מור דרור, וא"כ מתגלה בהם תפיסת חוש הריח. ב. המילה בשם עצמה עם אותיותיה היא בגימטריא משה. ג. מבואר בחז"ל (חולין קלט:): משה מן התורה מנין בשגם הוא בשר (בראשית ו ג), המילה בשגם זה אותיות בושם ג' שזב הג' מדריגות בבשמים שנתבאר, מלבד חלק הרע שאינו שייך למשה ששורשו בעץ הדעת טוב.

מקביל ליסוד שנתבאר שמדריגת האכילה היא בפה שהוא מקום **חיצוני** יותר לעומת החוטם ששם מדריגת הריח שהוא מקום **פנימי** יותר, מצינו בבית המקדש, שיש את עבודת הקורבנות, שהיא במדריגת אכילה והיא במזבח החיצון. ויש את מדריגת הקטרת הקטורת, שהיא במדריגת ריח והיא במזבח הפנימי.

ביתר עומק, הקטורת מלבד ההקטרה במזבח הפנימי, שזה מקביל למדריגת הריח טוב שהנשמה נהנית ממנו, יש ביום הכיפורים הקטרה גם לפני ולפנים, שזה בעומק מגלה את מדריגת הריח של למעלה מן החטא, שהרי יוה"כ הוא יום כפרת העוונות, וכלשון הברייתא שס"ח מנים היו בה, שס"ה כנגד ימות החמה, [מלשון חום, וכן מלשון חימה, שהקטרת במדריגתה התחתונה מסלקת את החרון אף. וכשארז"ל שמלאך המוות הוא זה שנתן את הקטורת מתנה למשה רבנו, שעל ידה יוכל לסלק את הנגף, אך זה מדריגה של סילוק רע]. זה הקטורת שעשו בחוץ, [בעומק מי שמקטיר קטורת שלא כדין במזבח הפנימי, מתעוררת עליו החימה וכמעשה של נדב ואביהוא] ויתר ע"כ ביום הכיפורים מתגלה ג' מדריגות הבושם, שהרי לכאורה מדוע נצרך ג' מנים יתרים בשביל יוה"כ, מספיק שיהיה שס"ו מנים. אלא דצריך ליוה"כ ג' מנים כנגד ג' מדריגות הבושם. ויתר ע"כ הרי ביוה"כ אין בו אכילה ושתייה, וא"כ מתגלה שגם הריח ששייך למדריגת האכילה עולה למדריגת ריח החוטם בלבד.

שורש הריח דהשי"ת ברא את האדם עפר מן האדמה ונפח באפו נשמת חיים, ושורש הריח הוא בנשמה, ושורש זה הוא קודם חטא אדה"ר, וא"כ כאשר האדם מריח במדריגת קודם החטא הוא לא רק מריח כפשוטו, אלא הוא מעורר את הנפח באפו נשמת חיים שזה

שורש הבשמים בתורה זה מש"כ בשמים ראש מר-דרור (שמות ל כג), ישנם ארבעה מדריגות של בשמים [ובדקות יש מדריגה נוספת של שמן ערב שיתבאר בשיעור הבא, (שורש בשן)], הא'. בשמים שנועדו לסלק ריח רע, כגון בשמים של מתים, ועליהם אין מברכים, ואין בהם מדריגת טוב אלא עיקרם הוא סילוק הרע. הב'. בשמים שנועדו לריח טוב, כגון פירות או עשבים או עצים, שהנאתם היא כהנאת אכילה שזה הנאת הגוף, וכמו שיש ברכות הנהנין על אכילה כך יש גם על בשמים, רק שהריח הוא במדריגת החוטם, ואינו חומרי כמו האוכל שהוא במדריגת פה, וזה הנאה קלושה יותר מן האכילה, אולם זה הנאה יותר רוחנית וע"ש כן הריח נקרא ריח מלשון רוחני [וכש"כ בכתב והקבלה ועוד]. הג'. בשמים שהם דבר שהנשמה נהנית ממנו, שזה הנאת הנשמה אך במדריגת לאחר החטא. הד'. בשמים שריחם הוא במדריגת קודם החטא, שכידוע כל החושים נפגמו בחטא אדה"ר מלבד חוש הריח, וא"כ יש גילוי של בשמים במדריגה של קודם החטא.

בהרחבה יותר, ב' המדריגות התחתונות הם כנגד עץ הדעת טוב ורע, המדריגה התחתונה נועדה אך ורק לסלק את הרע שבעץ הדעת, עליה לא שייך ברכה. והמדריגה היותר עליונה היא כבר נועדה לתת ריח טוב אך היא מצורפת למדריגת הפה, וזה מקביל לברכת הנותן ריח טוב בפירות שזה צירוף בין האכילה והריח שהרי גם הפירות שיש בידנו הם במדריגת אחר החטא.

המדריגה הג'. זה חוש שהנשמה נהנית ממנו אך זה לאחר החטא, וזה בעיקר כנגד ברכת בורא עשבי בשמים, דהרי כשחטא אדה"ר ירד למדריגה שאני ובהמתי נאכל מאבוס אחד, ועיקר מאכל הבהמות הוא עשבים ולא עצים או פירות.

המדריגה הד'. היא הנאת הנשמה אך בחוש שלא נפגם, ונשאר במדריגת קודם החטא, ושם הברכה היא בורא עצי בשמים שזה מדריגת עץ החיים.

עיקר גילוי כח הריח במדריגת נפש הוא במשה רבנו, ויש בזה כמה פנים, א. ארז"ל מרדכי בדורו שקול כמשה בדורו, ובמרדכי

בלבביפדיה עבודת השם

בְּשָׁמַיִם, כי מדריגת הבשמים זה שהאדם לא שייך כאן לחומר, אלא הוא שייך לנשמה, שהיא שיכת לשם, היא בת השמים, שזה מקום שאין בו חטא, ולכן כאשר האדם מריח בשמים הוא צריך להתנתק מכל מה שנמצא סביבותיו ולהתחבר למציאות הריח, ואז הוא כביכול נמצא בְּשָׁמַיִם, כמובן שיש בזה מדריגות, שמים ושמי השמים, אך זהו האופן הפנימי והעמוק של הריח שלא סתם הריח בשביל לקבל מציאות של ניחא, אלא להתחבר לריח ולהתנתק מכל מה שקורא סביבותיו, ואז הוא מתעלה מהצירוף של הפה שאוכל, ממציאות החומר, והוא נקשר למקום הריח הפנימי איש איש לפי מהללו איזה חלקי ריח הוא ישיג עד המדרגה העליונה שנתבארה שהוא נוגע במקום הַנִּיפָח בְּאַפּוֹ נְשָׁמַת חַיִּים, ומאן דנפח מדיליה ומתוכו נפח, ובזה הוא נקשר קשר אמיץ ועמוק אליו יתברך שמו לחיי עולמים. יתר ע"כ ישנה מדרגה נוספת של שמן ערב שיתבאר בשורש בשן

יש לשים לב שתמצית זו הינה טעימה בלבד מן השיעור ופחותה באין ערוך משמיעת השיעור עצמו.

[נושאי השיעור: בושם שם בם שמים אש מים חוטם חטא ריח קורבנות מזבח פנימי וחיצון קטורת משה מרדכי בשגם חימה יום הכיפורים נשמה דיבור]

שורש נפיחת נשמתו, וע"ז בעומק הברכה בורא עצי בשמים, ויתר ע"כ זה עץ החיים, והברכה היא הודאה על עצם נפיחת הנשמה שמתחדשת, וכדאיתא בפוסקים שברכת אלוקי נשמה שמברכים בברכות השחר [מלבד מה שהיא ברכת השבח] היא ברכת ההודאה, ולכן מעיקרא היו צריכים לברך אותה כל היום, ותיקנו לברך אותה פעם אחת בבוקר, ולכן גם מי שלא ישן צריך לברכה, דזה הודאה על עצם הרוח חיים שניתנה בו.

במילה בושם יש את אותיות **בם**, ודברת **בם**, שזה כח הדיבור, שהוא מכח הַנִּיפָח בְּאַפּוֹ נְשָׁמַת חַיִּים ויהי האדם לנפש חיה – לרוח ממללא כדברי התרגום, דכאשר הרוח חים מצטרף לדיבור שבפה מצד התיקון אז הוא מצטרף למדריגת הדיבור, זה רמזו במילה בושם עצמה שבו מתגלה הויפח באפיו נשמת חים שהוא יוצא ומתגלה בפה בדיבור ד"ת, דוגמא שורשית לדבר, ארז"ל (שבת פה:) כל דיבור ודיבור שיצא מפי הקב"ה נתמלא כל העולם כולו בשמים, כלומר שהשורש לכל ה**ודברת** בם הוא בעשרה **דברות** מצד ההוי דומה לו, וכאשר הרוח חיים [שזה הבשם] הופך לרוח ממללא [שזה הדיבור] במתן תורה, לכן מתמלא כל העולם כולו בשמים.

פנים נוספות, בושם – ב' שם מלשון שמים, כלומר, בְּשָׁמַיִם זה מקום שאין בו חטא, ולכן כשמשנה רבנו עלה לשמים הוא קיבל שם את הקטורת, והקטורת במדריגה העליונה היא מלשון קשר, בבחינת שמים שאש ומים נקשרים בב"א, וכיון ששם אין מציאות של חטא מאיר ההארה של האור הפנימי של הריח, בְּשָׁמַיִם אותיות

מדריגת הריח	ברכתו	מקביל ל	מקביל לעץ
בושם המסלק ריח רע	אין מברכים עליו	קטורת שמסלק את המות	הרע שבעץ הדעת
בושם המצורף למדריגת אכילה של פה	הנותן ריח טוב בפירות	קורבנות במזבח החיצון	הטוב שבעץ הדעת
בושם שהנשמה נהנית ממנו לאחר החטא	בורא עשבי בשמים	קטורת במזבח הפנימי	הטוב שבעץ הדעת – עצמות העץ
בושם שהנשמה נהנית ממנו קודם החטא	בורא עצי בשמים	קטורת דיוה"כ בקה"ק	עץ החיים

שו"ת לאחר השיעור

תשובה ודאי שיש כי סוף כל סוף הריח שהוא בחוטם הוא למעלה מהפה, מצד הפה כשלעצמו יש את השורש של טוב ורע בפועל שיש אחיזה של רע, הריח גם במדרגה העליונה שבו הוא מסלק את הרע, מדגישים את ההבדל, בפה עצמו שיש אחיזה של עץ הדעת טוב ורע הוא גם אוכל את הרע בפועל, בריח עצמו ביסודו, על אף שיש קול ומראה וריח אין בהם משום מעילה, יש דין של ריח בע"ז, אבל כהגדרה כוללת ריח כשלעצמו הוא ריח שכבר נמצא במקום יותר עליון שהוא מקום טוב, וכן מה שיש ריח שמסלק את הרע בחוטם, והוא מסלק את החרון אף, אבל הוא לא עצם הרע, הוא מסלק את הרע, אז בודאי שעצם העלייה ממדרגת אכילה

ענין תלמיד חכם שלא יצא מבושם

שאלה מה הטעם הפנימי שתלמיד חכם לא יצא מבושם ומותר לו רק לשים בושם להסיר ריח רע

תשובה שמבואר שם בסוגיא שחשודים על הזכרים, זה הסיבה כאשר הריח נופל לצד הירוד שלו. התעלות ע"י ריח טוב

שאלה האם יש אפשרות להתעלות ע"י ריח טוב גם מי שאינו במדריגת נשמה.

ד' מדריגות בשילוב האדם עם התורה (המשך)

שאלה מסופר על צדיק אחד שלרוב פרישותו כשהריח בשבת בשמים, הריח רק לרגע כי לא רצה להנות ממנו, לכאורה זה חוש שהנשמה נהנית ממנו.

תשובה זה שאלה בכל צורת העבודה, יש חשש שהאדם חושש שבשעה שהוא נהנה מדבר בעולם הזה הוא נקשר לעולם הזה, וגם ההנאה מן הריח אם זה מחמת התועלת העצמית הפשוטה שלו התחתונה זה עוד אופן נוסף שהוא נקשר לעולם הזה, ויש את המבט הפנימי שבשעה שהוא מריח הוא מעורר את הנשמה, שאז דייקא לפעמים נצרך עומק גדול מאד של ריח כמו שהזכר, א"כ זה שתי צורות של עבודה, יש צורה של העבודה שהיא כל הזמן לברוח מהחומר, להתנתק ממנו ולמעט ממנו, ויש אופן להשתמש בחומר **אחרי הזיכור**, [מדגישים את הלשון בלשון חדה מאוד], בשביל לגלות יותר את הנשמה, זה שתי צורות יסודיות של עבודה הידועים.

המשך שאלה האם א"כ גם בחוש הנשמה אדם יכול להשתמש בו באופן נפול.

תשובה העולם מלא באיזה חוש של ריח ביום יום, כל אחד יכול לראות את חנויות הבשמים האם הם גילוי הנשמה?.

העבודה במאכל שיש בו ריח טוב

שאלה בדבר שאפשר גם להריח אותו וגם לאכול אותו אז מה בעצם העבודה פה, שאם הוא מברך עליו תחילה ואז הוא אוכל אותו אז מה התיקון העליון בדבר הזה.

תשובה יש אופן של אחדות החושים והפה וצריך לקחת את אותו דבר שהוא גם עומד למציאות של אכילה וגם להריח ממנו, מעיקרא דעתו על שניהם והוא מברך על שניהם, וכך נעשה חיבור שהוא מעלה את מקום האכילה במידת מה למקום הריח שבו, שזה אחדות בבחינה מסויימת בצירוף הברכות של האכילה לברכה של הריח הנותן ריח טוב בפירות והוא מצרף את שניהם בבת אחת.

סיבות שהריח נחלש

שאלה כשאדם מריח ריח טוב ואחרי כמה פעמים שהוא הריח, והריח נחלש ממנו האם זה כי הוא יצא ממקום הגסות של הריח והוא נכנס למקום יותר דק.

תשובה יש לזה כמה וכמה סיבות, יש סיבה חיצונית שלפעמים זה נובע מחמת שהוא התרגל לריח ואם הוא יחליף ריחות זה יועיל לו, ויש סיבה יותר פנימית מחמת שגם בתנועת ההרחה הוא התאמץ והאומץ הזה החל ליש אותו, ויש אופן יותר עמוק שבשלב מסויים הוא נכנס לעומק נשמתו שהריח כבר מפריע לו ומבלבל אותו, הוא רוצה את השקט הפנימי שצריך לשם, הזכרנו בכללות ממש שלשה תפיסות שיכולות להיות.

פה למדרגת ריח ששייך לחושים זו עלייה כשלעצמה, אפילו ריח לסלק את הרע הוא עלייה מעצם זה שהוא אוכל אכילה בפועל שמעורב בזה טוב ורע.

המשך שאלה אז מה הוא יעשה בפועל.

תשובה למעשה, למעשה אדם שמרגיש לפעמים צורך לאכול הוא יכול לקחת דבר ולהריח וזה ישיקט לו מעט את הצורך לאכול, זה תשובה למעשה למעשה, דוגמה מעשית, וזה כי הוא התעלה כאן ממקום האכילה למקום הריח, זה לא יועיל בדרך כלל להרבה זמן, אבל לזמן מסויים זה יועיל.

המשך שאלה ובשבת גם יש אפשרות להגיע למקום הזה.

תשובה בשבת שהוא יומא דנשמתא לכן יש שנוהגים בשביל שיהיה מאה ברכות לחלק בשמים, אבל זה לא רק מחמת זה, אלא מחמת ששבת שהוא יומא דנשמתא חוש הריח נמצא בו יותר גלוי שזה דבר שהנשמה נהנית ממנו. כהגדרה ברורה השל"ה אומר כידוע שטועמיה חיים זכו בשבת קודש נאמר רק לטעום - טועמיה, א"כ יש את ההבחנה טועמיה לטעום מכל דבר שזה כפשוטו שהביאו הפוסקים, השל"ה כותב שהוא לא יאכל הרבה אלא רק באופן של טעם אותיות מעט, הוא רק יטעם, בהבחנה הזו ההשלמה של זה, זה בחוש הריח, תבלין יש ושבת שמה וריחו נודף, זה ההגדרה הבהירה של האכילה של שבת שהיא מצטרפת למקום הריח והיא חלק מהשובע של השבת, וקראת לשבת עונג בדרך כלל בני אדם תופסים את זה באכילה בפועל, לא! תבלין יש ושבת שמו וריחה נודף, על זה נאמר בעומק וקראת לשבת עונג שחלקו ויסודו של העונג הוא בריח, בשבת זה גלוי מאוד מאוד זה יומא דנשמתא.

התחברות לקודם החטא ע"י שאר החושים

שאלה בשאר החושים חוש הראיה וחוש השמיעה האם אין אפשרות להתחבר למקום של קודם החטא.

תשובה המילה אין אפשרות זה לעולם לא הגדרה שיכולה להיות, כל דבר בסוף שורשו הוא בקודם החטא כמו שאומר הרמח"ל שעל אף שיש מציאות של חטא אז הדרך של קודם החטא איננה נסתלקה אלא נעלמה ונתכסתה ונגנזה, אבל היא קיימת, זה העומק של כל פנימיות העבודה שהאדם יכול לגעת במקום של קודם החטא, ובעומק בכל פרט ופרט יש נגיעה בקודם החטא, יש חלקים יותר גלויים, ויש חלקים יותר נעלמים, כל חלק וחלק צריך לדון בו מה השיעור היעלמותו ומה שיעור גילוי.

המשך שאלה א"כ מה המעלה של חוש הריח על שאר החושים.

תשובה שוב פעם לשון רבותינו שהוא לא נפגם, בלשון פשוטה שהדבר של הריח הוא הדבר הכי דק ביחס לאכילה של הטעם והמימוש כמובן, גם ביחס לראיה הוא רואה דבר ממשי, וגם גלי הקול הם יותר עבים מתנועות הריח.

המשך שאלה האם ביחס לקודם החטא יותר קל להתחבר דרכו דוקא.

תשובה כן בהחלט. כי זה חוש שהנשמה נהנית ממנו, וחוש זה אינו נפגם.

פרישות מריח טוב

